

امام علی (ع) در اندیشه مسیحیت معاصر

(برائضام فرست های اعلام، احادیث و آیات)

مؤلف: راجی أنور میفاء

ترجمہ:

مر قس قانمی

(عضویت علی دانشگاه بولسینا)

نوذ رعاسی

زستان ۱۳۸۹

BP	هیفاء، راجی انور؛	۱۹-
۳۷/۳	امام علی (ع) در اندیشه مسیحیت معاصر / مولف راجی انور هیفاء؛ ترجمه: مرتضی قائمی؛ نوذر عباسی؛ ویراستار: یوسف آرام	
۱۳۸۹	همدان: دانشگاه بوعلی سینا، ۱۳۸۹	
۶۷۰ ص.		
	شابک: ۳-۰۴۴-۱۲۸-۶۰۰-۹۷۸	
	کتابنامه: ص. ۶۳۲-۶۴۹؛ و به صورت زیر نویس.	
	امام علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - مسیحیت ۲. اسلام و مسیحیت. الف. قائمی، مرتضی، مترجم. ب. عباسی، نوذر، مترجم. ج. عنوان.	
	۲۹۷/۹۵۱	

عنوان:	امام علی در اندیشه مسیحیت معاصر
مؤلف:	راجی انور هیفاء
مترجمان:	دکتر مرتضی قائمی، نوذر عباسی
ویراستار ادبی:	دکتر یوسف آرام
ناشر:	انتشارات دانشگاه بوعلی سینا
مدیر مسئول:	محمد جواد یداله‌ای فر
چاپخانه:	روشن
صفحه و قطع:	۶۷۰- وزیر
نوبت چاپ:	اول
تیراژ:	۱۰۰۰
قیمت:	۱۳۲۰۰ تومان
تاریخ انتشار:	۱۳۸۹
شماره کتاب:	۲۱۴/الف
شابک:	۳-۰۴۴-۱۲۸-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق برای انتشارات دانشگاه بوعلی سینا محفوظ است

مراکز فروش در همدان: ۱. دانشگاه بوعلی سینا، اداره انتشارات تلفکس: ۸۱۱-۸۷۴۴۴۲-۰۸۱۱

۲. خیابان شهید حسین فهمیده، روبروی پارک مردم، فروشگاه اداره انتشارات

۳. خیابان مهدیه روبروی خانه معلم - انتشارات دانشجو

نمایندگی فروش در تهران: ۱. موسسه کتابیران، میدان انقلاب، خیابان لبانی نژاد غربی (بعد از چهار راه کارگر جنوبی)،

بعد از فروشگاه شبلات، پلاک ۲۳۷ تلفن: ۶۶۹۲۶۶۸۷-۶۶۴۲۳۴۱۶

۲. نوپردازان، میدان انقلاب، خیابان لبانی نژاد، بین ۱۲ فروردین و اردیبهشت، پلاک ۲۰۶ تلفن: ۶۶۴۹۴۴۰۹-۶۶۴۱۱۱۷۳

فهرست مندرجات

عنوان

صفحه

مقدمه مترجمان.....	۹
مقدمه‌ای کوتاه و لازم.....	۱۳
وحدت کلمه و ارتقای اندیشه‌ها.....	۲۱
چرا علی(ع)؟.....	۵۱
مولود کعبه.....	۷۵
ایمان علی و اشراق‌های روح.....	۹۷
شب فداکاری بزرگ.....	۱۲۷
بیعت پیامبر(ص) و علی(ع).....	۱۴۹
علی(ع) ائمتی در وجود یک امام ... و خلافت مضاد شده‌اش.....	۱۷۳
علی(ع) پدیده‌ای ماورای انسانی.....	۲۰۹
علی قدرت مغلوب ناشدنی حق است.....	۲۷۵
علی جامع علوم پیامبران و انبیاء.....	۳۱۹
علم توحید الهی.....	۳۶۵
علوم فقه و ترازوی عدالت.....	۴۰۵
علوم طبیعی و نگرش‌های فلسفی.....	۴۶۱
دانش‌های زبانی و نبوغ بلاغی.....	۵۲۳

عید غدیر ... بزرگ‌ترین عید خدا	۵۹۵
بشریت با شهادت علی (ع) چه از دست داد؟!	۶۵۱
فهرست اعلام	۶۹۳
فهرست آیات	۷۰۱
فهرست احادیث	۷۰۵
فهرست منابع و مآخذ	۷۱۳

تقديم:

"ولایتی لأمیر النحل تکفیننی عند الممات و تفسیلی و تکفیننی
و طینتی عجننت من قبل تکوننی من حب هیدر کیف النار تکوننی"

برگ سبزی تقدیم به:

ابو شراج، امیر مؤمنان، مولای متقیان، سرور زاهدان،
اقیانوس اندیشه و عرفان، پیشوای مومنان و سر جوید
عدالت، الهامی رحمت، قله شجاعت و قبه کرامت، اوج عزت و
درایت، مولود بیت الله، بمسوب دین الله، وصی رسول الله
صاحب "ملونی قبل أن یفقدونی. علی ۱۴۱۰"

محقق قاضی. نور عباسی

مقدمه مترجمان

اهل بیت (ع) خورشید هدایت حق جویان جهان هستند، هر انسان آزاده‌ای - حتی اگر غیر مسلمان باشد - شیفته کلام و سیره اهل بیت عصمت و طهارت است. در زمانی که نظریات فلسفی و اجتماعی با تاریخ مصرف محدودی مکرراً از سوی فلاسفه و صاحب نظران غیر دینی ارانه می‌شود و هر کدام بعد از مدتی جای خود را به نظریه و تئوری جدید و نو ظهوری می‌دهد، تنها مرجع مطمئن و غیر قابل نقض، قرآن صامت و قرآن ناطق (اهل بیت) هستند که به دلیل ارتباط با کمال مطلق، نقص در آن‌ها راه ندارد. بنابراین باید برای اجرای احکام دین و تحقق عدالت و انسانیت در همه سطوح و ابعاد زندگی، به سیره و سخن پیشوایان دینی خود تمسک جوئیم و سلامت دینی و دنیای خود را تضمین نماییم.

امیرمؤمنان علی (ع) اولین ستاره درخشان امامت، گفتار و کرداری را از خود به یادگار نهاده که همواره چراغ هدایت راه جویان و ره‌پویان بوده و هست.

علاوه بر استفاده شیعیان از سیرت و سخن امام (ع)، اهل تسنن، مسیحیان، اهل مکاتب و مشارب فکری و دینی گوناگون نیز شیفته وجود مطهر و شخصیت ممتاز و شگفت‌آور، جامع الاضداد و کامل مولای پرهیزکاران هستند و اغلب نه صرفاً عالمانه بلکه عاشقانه و از روی اشتیاق از امام (ع) یاد می‌کنند و به رفتار و سخن ایشان استناد می‌نمایند.

راجی آنور هیفاء نویسنده زیردست، متدین و دانشمند لبنانی است که کتاب - های متعددی در حوزه‌های مختلف دینی و علمی و به خصوص درباره‌ی اهل بیت (ع) به رشته تحریر درآورده است. کتاب حاضر که ترجمه کتاب تألیفی ایشان با عنوان «الامام علی (ع) فی الفكر المسیحی المعاصر» می‌باشد، نظرات اندیشمندان مسیحی و احیاناً اهل تسنن را در خصوص شخصیت علی (ع)، اندیشه‌ها، زمامداری،

بلاغت، عدالت، علم و دانش، شجاعت و سایر ابعاد وجود مطهر امام علی (ع) همراه با بررسی و تحلیل بیان کرده است. مؤلف از نظرات اندیشمندان متعدد مسیحی - به ویژه مسیحیت شرق - که به ابعاد گوناگون شخصیت امام (ع) پرداخته‌اند، استفاده کرده و محتوای آن را به خوبی تحلیل نموده است. بنابراین تلاش شد با ترجمه این اثر ارزشمند گام هر چند کوچکی در راه خدمت به امیرمؤمنان علی (ع) برداشته شود، به امید آن که مورد استفاده علاقمندان و مورد قبول درگاه حضرتش قرار گیرد.

مترجمان

مرتضی قائمی - نوذر عباسی

زمستان ۱۳۸۹

www.ketab.ir

اهدا

به «کسانی که خداوند آلودگی را از ایشان دور کرده، طهارت عطاایشان کرده است...»

به کسانی که خداوند محبت ایشان را بر هر زن و مرد مؤمن و مسلمان واجب کرده است...

به امینان وحی و فرزندان رسالت...

به کسانی که خداوند به فضل و نام ایشان دعا را می پذیرد...

به در خطبه و کشتی نوح و عروه الوثقی که مؤمنان را به آسمان ها مربوط می سازد...

به حضرت مسیح (ع)، فرستاده محبت و رحمت و برادری...

به مادرش سیده طاهره مطهره و بتوله مریم پاک...

این کتاب را به ایشان هدیه می کنم؛ امیدوارم مورد پذیرش قرار گیرد...

راجی

به نام خداوند بخشنده مهربان

مقدمه‌ای کوتاه و لازم

سپاس از آن خدایی است که پروردگار جهانیان است، سلام و درود خدا بر حضرت محمد (ص)، آل او و همه‌ی پیامبران الهی باد.

بیش از ده سال است که برای انجام این کار کم نظیر - که کسی جرأت پرداختن به آن را نداشته - برنامه‌ریزی می‌کنم. بی‌شک چنین کار وزینی به تفکر و تأمل فراوان و برای بیان حقایق - آن چنان که هست - به جرأت و شجاعت نیاز دارد، چون حقیقت حادثه‌ها یا شخصیت‌ها باید آن چنان که هست، عرضه شود، نه آن چنان که باید باشد.

بیش از ده سال است که مشغول جمع‌آوری مراجع و منابعی هستم، که به بررسی شخصیت امام علی (ع) از نقطه نظر اندیشمندان، ادیبان و پژوهش‌گران مسیحی در شرق و غرب عالم پرداخته‌اند؛ لذا از دست اندرکاران مراکز فرهنگی، کتاب‌خانه‌های عمومی، حتی دوستان مسلمان و مسیحی در کشورهای مختلف کمک و یاری خواستم و هیچ یک از آن‌ها دست یاری خویش را برای انجام این کار از من دریغ نکردند تا کار در شکل و محتوا به بهترین وجه ممکن محقق گردد.

هنگامی که احساس کردم طرح در اندیشه‌ام به کمال پختگی رسیده و تصویر نهایی آن در نظرم کامل و بی‌نقص است، با تکیه بر خدای متعال - از آن جا که باید آغاز گردد - شروع به نگارش کردم و احساس کردم که پیوستگی و تسلسل زمانی

حوادث مطرح شده، مهم نیست، بلکه در حقیقت نگرش مسیحیان به حوادث اسلامی اهمیت دارد. شایسته است یادآوری کنم که از همین جهت در بیم و هراس بودم و قلم در میان انگشتانم می‌لرزید، به‌سان کودکی که در شبی زمستانی و سرد، گام‌هایش می‌لرزد و می‌لغزد.

قلم را برمی‌گرفتم و یک یا چند سطر می‌نگاشتم، سپس دست از نوشتن برمی‌داشتم، تا در آن چه نوشته بودم، تأمل کنم و بی‌درنگ هر چه را نوشته بودم، پاره پاره می‌کردم و برگه‌ی سفید دیگری برمی‌داشتم و دیگر بار، سعی می‌کردم که بنویسم. هالم از خود می‌پرسیدم:

راز و رمز ترس از نگارش این کتاب چیست؟ دقیقاً چرا از نوشتن در هراسم، در حالی که این کتاب اولین کتابی نیست که تألیف می‌کنم؟!

کتاب‌های فراوانی نگاشته، در لندن و بیروت منتشر کرده‌ام و مباحث، مقالات و قصیده‌های فراوانی را در بسیاری از کشورهای عربی و غیر عربی منتشر نموده‌ام، پس از چه بیم دارم؟!

در نهایت بخشی از رمز و رازهای این مسأله را دریافتم و آن این که من درباره‌ی شخصیتی استثنایی و خارق‌العاده دست به قلم برده‌ام. آن چه بر دشواری کار افزوده، این است که نگارنده من نیستم؛ بلکه نویسنده‌ی واقعی اندیشمندان معاصر مسیحی هستند و نقش من در نوشتن، در خلال پژوهش و تحلیل ادیب، اندیشمند یا شرق‌شناس معاصر مسیحی خود را نشان می‌دهد.

اگر این کتاب صرفاً به نظرات مسیحیان معاصر درباره‌ی شخصیت امام علی (ع) می‌پرداخت، کار سهل و ساده‌ای بود، ولی موضوع چنین نیست، چون این کتاب به بررسی، تحلیل، نقد، مقایسه و بررسی منابعی اسلامی می‌پردازد که

مسیحیان معاصر، محتوا، اصول، نوشته‌ها و تألیفات خود را از آن‌ها برگرفته‌اند. همه‌ی این‌ها به پیچیدگی و سختی کار می‌افزود.

از جمله نکاتی که بیش‌ترین مشکل را ایجاد می‌کرد، نقطه نظرات خاورشناسان در مورد اسلام به عنوان رسول و رسالت بود. برخی از آن‌ها نظرات و ارزیابی مبهمی در مورد مسائل ارائه کرده بودند و برخی دیگر، از منابع و مراجع اسلامی که اساساً وجود خارجی ندارند، استفاده کرده بودند و این کاری بود که مرگلیوث، گولدمسیر، لامانس و دیگران انجام می‌دادند.

گروه سوم نسبت به گروه دوم خصومت کم‌تری داشتند، چرا که این گروه، از منابع اسلامی مشخص که به گرایش یا جریان اسلامی معینی تعلق دارد؛ استفاده کرده، آن را به حساب دیگر گرایش‌ها یا جریانات اسلامی می‌گذاشتند.

این دسته از خاورشناسان به حوادث اسلامی و سیره‌ی نبوی به یک چشم نگاه می‌کردند و این باعث می‌شد ارزیابی و داوری ناقص و غیرمنصفانه‌ای نسبت به حوادث ارائه نمایند. اما با این همه، این گروه از شرق شناسان را سرزنش نمی‌کنم؛ بلکه مسلمانانی را نکوهش می‌کنم که کتاب‌ها و آثار «صحاح» خود را از احادیث و جریان‌های دروغین آکنده نموده‌اند و این مطالب را در آثار خود فقط به خاطر خدمت به خلیفه‌هایی آورده‌اند که به افرادی برای توجیه کارهای زشت خود نیاز داشتند، هر چند این کار از طریق تحریف تاریخ و مخدوش کردن صورت و سیرت پیامبر اکرم (ص) انجام پذیرد.

از این رو، پیوسته می‌گفتم: چرا یک مستشرق مسیحی را که در مورد اسلام منفی بافی می‌کند، نکوهش می‌کنم؛ اما آن مسلمانی را که برای خوش‌آیند یک خلیفه‌ی اموی یا عباسی، تصویر زشتی را از اسلام و پیامبر (ص) ارائه می‌دهد، سرزنش نمی‌کنم.

آیا وقتی چوپان دشمن گوسفندان است، می‌توان گریه را به خاطر خصوصیتش نکوهش کرد؟ آخرین گروه، مجموعه‌ای برجسته و ممتاز از شرق شناسانی هستند که تلاش کردند در برنامه‌های فکری، ارزیابی و تحلیل حوادث اسلامی و بررسی و نقد شخصیت‌های بزرگ و تأثیرگذار- مثبت یا منفی - در تاریخ اسلام، منصفانه عمل کنند.

آن چه بیان شد مربوط به شرق شناسان غربی بود، حال در مورد اندیشمندان مسیحی مشرق زمین چه می‌توان گفت؟

این موضوع در شرق تفاوت اساسی با غرب دارد، چرا که اندیشمندان مسیحی شرق، در واقع فرزندان شرق و جزئی از تاریخ و حال و آینده‌ی آن هستند. آن‌ها فرزندان آرزوها و رنج‌های شرق و جزء جدانشدنی وحدت کلی آن هستند.

بنابر همین حقیقت انکارناپذیر، اندیشه‌ی مسیحی در شرق، اندیشه‌ای باز و روشن است و براساس پذیرش و استقبال از دیگر اندیشه‌ها بنا نهاده شده است و این چیزی است که متفکر مسیحی معاصر را به تعامل منطقی با تاریخ منطقه و سازندگان بخش عظیمی از آن یعنی تاریخ اسلام وامی‌دارد.

پس، اندیشه‌ی معاصر مسیحی در شرق به بسیاری از آرمان‌های ملی و آرمان‌های انسانی پایبند است، اندیشه‌ای است که از وطن، سرزمین، کرامت و آزادی هویت دفاع می‌کند و در این زمینه (مگر در برخی جزئیات) تفاوتی با تفکر اصیل اسلامی ندارد.

از آن جایی که اندیشه‌ی معاصر مسیحی در شرق، اندیشه‌ای اصیل و متعهد است، باید در مورد اصالت این امت و ریشه‌ها و تحولات تاریخی‌اش تحقیق کند. این بدان معناست که اندیشمند مسیحی باید درباره‌ی دین اسلام که نقش بارز و قاطعی در تاریخ کل منطقه و یا خیلی بیش‌تر از آن داشته، پژوهش و بررسی نماید.

از این رو ادیبان و اندیشمندان مسیحی در مشرق عربی، عموماً در موضع پژوهش‌گر و محقق بی‌طرف، بسیاری از حوادث بزرگ و مهم تاریخ و روند دین اسلام را تحلیل و تفسیر کردند. آن‌ها در بررسی و ارزیابی بارزترین شخصیت‌های مسلمان که نقش مهم و قاطعی در صحنه‌ی تاریخ اسلام در منطقه و تاریخ جهان و بشریت ایفا کردند، به احکام موضوعی و منطقی برگرفته از عشق به حقیقت‌جویی، نزدیک‌تر بودند.

بارها، تنهامی‌نشستم و با دقت نوشته‌های فیلسوف و ادیب، جبران خلیل جبران را در مورد شخصیت امام علی (ع) و فرزندش امام حسین (ع) و اندیشه‌ی زلال اسلامی که پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت (ع) مطهر و پاک او آشکارا ارائه نمودند، مطالعه می‌کردم. بارها نظرات ادیب اندیشمند، میخائیل نعیمه و پژوهش‌گر بزرگ، شبلی شملیل را در مورد بی‌نظیر بودن امام علی (ع) در اوصاف کامل را - که در شرق و غرب در کسی جز او جمع نبود - مطالعه کردم، چرا که امام (ع) نسخه کاملی بود که شبیه و نظیر نداشت.

هیچ‌گاه فراموش نمی‌کنم آن شب‌های تاریک و طوفانی را که با بعضی از دوستان در کنار بخاری سپری می‌کردیم و اشعار ادیب و شاعر عبدالملک الإنطاکی را درباره‌ی فضایل امام علی (ع) و خصوصیات اهل بیت محمدی (ع) و نقش آن‌ها در به کارگیری اصول و تعالیم نبوی در بین عموم مسلمانان، مرور می‌کردیم. طبیعتاً، آن جلسات در شب‌های زمستانی به مرور اشعار الإنطاکی - که بیش از پنج هزار بیت شعر عربی است - محدود نمی‌شد، بلکه از ته دل، اشعار ادیب حماسی پولس سلامه، خلیل فرحات و دیگر شاعران مسیحی را مرور می‌کردیم که بخش عظیمی از دیوان‌های شعر و آثار نثری خود را به امام علی (ع) اختصاص داده‌اند.

اکنون نمی‌خواهم اسامی همه‌ی اندیشمندان و ادیبان معاصر مسیحی شرق را ذکر کنم، آن‌هایی که صادقانه و با ژرف نگری درباره‌ی شخصیت امام علی (ع) سخن گفته و نوشته‌اند. علی (ع) نه فقط یک شخصیت اسلامی بلکه یک شخصیت انسانی و جهانی است که همیشه در درون و وجدان انسان‌هایی روشنفکر و روشندل نقش بسته است که امیدوارانه تلاش می‌کنند از رنج‌ها و دردهای دست ساز بشری خلاص شوند.

اما در این مقدمه‌ی کوتاه می‌خواهم بگویم که آن چه جبران خلیل جبران، میخائیل نعیمه، شبلی شملیل، روکس بن زایدی العزیزی، جرجی زیدان، سلیمان کتانی، فیلیپ حنّی، آنسوان بارا، نصری سلهب، پولس سلامه، جرج جرداق، عبدالمسیح الإنطاکی، سعید عقل، ژوزف هاشم، امین الریحانی، خلیل فرحات، امین نخله و امثال فراوان این‌ها نوشته‌اند، در واقع دعوت صادقانه و آشکار همه‌ی مسیحیان جهان است تا شخصیت امام علی (ع) را در اندیشه و عمل تجسم بخشند، چون امام علی (ع) در حقیقت راهی است به سوی نور و رهایی و او راهنمای حقیقی همه‌ی انسان‌ها به خیر، حقیقت و فضیلت است. پس امام علی (ع) از نگاه این اندیشمندان مسیحی، فقط پیشوای مسلمانان نیست، بلکه پیشوای هر انسانی است که در جست و جوی رهایی است.

این مختصری بود از آن چه فهمیدم و خواستم برای خواننده‌ی گرامی بگویم و امیدوارم در نوشته‌ها، تحلیل نظرات و شواهد موفق بوده، توانسته باشم از انفعال، منفی‌بافی و هوای نفس - که عقل و منطق سلیم را منحرف می‌سازد - دوری گیریم. شعارم در هر سطری که نوشته‌ام، گفته‌ی ایلیا ابوماضی است که چنین سروده است:

- آزاده‌ام و مسلک آزادگان را گزیده‌ام و هرگز گمراه و متعصب نبوده‌ام.

همیشه از خداوند متعال می‌خواستم در این کاری که مدتی طولانی مرا مشغول نمود، توفیق دهد و آن را از من بپذیرد و امیدوارم خداوند متعال آن را به خوبی از من قبول کند. حمد و سپاس از آن خداوند است.

www.ketab.ir